

TUTKIMUSOSIO

1.2.2025

Ilmapuntari: Näkemykset ja arviot asuinkunnan ja oman hyvinvointialueen palveluista

Kansalaisten mielestä asuinkunnan palvelut ovat toimineet hyvinvointialueen palveluita paremmin

Tuoreimmassa Ilmapuntari-tutkimuksessa tunnusteltiin väestön näkemyksiä kunnan ja hyvinvointialueiden palveluista. Vastaaajilta kysyttiin aluksi tyytyväisyyttä kotikunnan ja oman hyvinvointialueen palveluihin kuluneella vaalikaudella. Tämän jälkeen tiedusteltiin arvioita siitä, missä määrin kotikunnan ja oman hyvinvointialueen valtuustot kykenevät vaikuttamaan alueensa palveluihin tulevalla vaalikaudella. Kysymyksiä esitettiin kaikkiaan neljä. Kysymykset johdantoineen kuuluivat seuraavasti.

”Edelliset kuntavaalit järjestettiin kesäkuussa 2021 ja edelliset aluevaalit tammikuussa 2022. Merkittävimmät kuntien tehtävät liittyvät nykyisin opetukseen ja varhaiskasvatukseen, vesi- ja jätehuoltoon, kulttuuripalveluihin sekä joukkoliikenteeseen. Vuoden 2023 alussa sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) sekä pelastustoimen tehtävät siirrettiin kunnilta nykyisille hyvinvointialueille.

- Kuinka tyytyväinen tai tyytymätön olet oman kuntasi palveluihin kuluneella vaalikaudella?
- Kuinka tyytyväinen tai tyytymätön olet oman hyvinvointialueesi palveluihin kuluneella vaalikaudella?
- Missä määrin kuntasi valtuusto kykenee mielestäsi tosiasiasa vaikuttamaan kuntasi tarjoamiin palveluihin tulevalla vaalikaudella 2025–2029?
- Missä määrin oman hyvinvointialueesi aluevaltuusto kykenee mielestäsi tosiasiasa vaikuttamaan hyvinvointialueesi tarjoamiin palveluihin tulevalla vaalikaudella 2025–2029?”

Yleisesti ottaen sekä asuinkunnan että oman hyvinvointialueen palveluihin kohdentuu molempiin enemmän myönteisiä kuin kielteisiä kantoja. Täysi-ikäisistä lähes joka toinen on erittäin tai melko tyytyväinen asuinkunnan palveluihin (48 %). Kaksi viidestä (38 %) on vähintään melko tyytyväinen hyvinvointialueensa palveluihin. Kansalaiset ovat asuinkuntansa palveluihin selvästi tyytyväisempiä kuin hyvinvointialueen palvelutarjontaan.

Aivan hyvin asioiden ei kuitenkaan koeta olevan. Oman hyvinvointialueen palveluihin kohdentuu paljon enemmän tyytymättömyyttä kuin asuinkunnan palveluihin. Neljännos suomalaisista kertoo olevansa erittäin tai melko tyytymätön oman hyvinvointialueensa palveluihin (27 %). Asuinkunnan palveluihin tyytymättömiä löytyy vain kuudesosan verran (17 %).

Selitystä eroihin näkemyksissä asuinkunnan ja hyvinvointialueen välillä voi osaksi hakea siitä, että kunnilta hyvinvointialueille siirtyneisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdentui jo ennen vuotta 2023 enemmän moitteita kuin useimpiin muihin kunnan palveluihin (mm. peruskoulut, lastenpäivähoito, kulttuuripalvelut).

Väestöryhmien välisten suhtautumiserojen tarkastelu tuo esiin, että tyytyväisyys sekä asuinkunnan että oman hyvinvointialueen palveluihin on keskimäärää suurempaa ikääntyneimpien (60–69- ja yli 70-vuotiaiden) sekä eläkeläisten keskuudessa. Myös tulotason noustessa suopeus asuinkunnan sekä hyvinvointialueen palvelutarjontaan lisääntyy.

Poliittis-ideologiset erot ovat näkyviä, joskaan eivät kovin suuria. Kokoomuksen kannattajat ovat sekä kunnan että hyvinvointialueen palveluihin tyytyväisempiä kuin muiden puolueiden tukijat. Kun tarkastellaan yksinomaan hyvinvointialueita, niin keskustan kannattajat

suhtautuvat hyvinvointialueen palveluihin myönteisimmin. Perussuomalaisten tukijat puolestaan suhtautuvat kunnan ja hyvinvointialueen palveluihin keskimäärää penseämmin.

Joka toinen epäilee aluevaltuuston mahdollisuuksia vaikuttaa palveluihin seuraavalla vaalikaudella

Suomalaiset suhtautuvat pikemminkin pessimistisesti kuin toiveikkaasti asuinkunnan ja hyvinvointialueen valtuustojen mahdollisuuksiin vaikuttaa palveluihin tulevalla vaalikaudella 2025–2029. Reilu kolmannes uskoo tulevan kunnanvaltuuston kykenevän vaikuttamaan kuntapalveluihin erittäin tai melko paljon (36 %). Vain neljännes luottaa aluevaltuuston kykyihin vaikuttaa hyvinvointialueen palveluihin tulevalla vaalikaudella 25 %). Joka toinen kyseenalaistaa aluevaltuuston edellytykset vaikuttaa palveluihin seuraavalla vaalikaudella (50 %).

Vastaajien sukupuoli erottelee jonkin verran näkemyksiä. Miehet luottavat naisia enemmän sekä asuinkunnan että hyvinvointialueen valtuustojen mahdollisuuksiin vaikuttaa palveluihin vastaisuudessa. Eläkeikää lähestyvät 51–60-vuotiaat suhtautuvat keskimäärää epäuskoisemmin kunnanvaltuuston kykyihin vaikuttaa kunnan palvelutasoon. Sen sijaan ikäänntyneimmistä, yli 70-vuotiaista, valtaosa suhtautuu kynnisesti aluevaltuuston mahdollisuuksiin vaikuttaa hyvinvointialueen palveluihin.

Puoluekanta on yhteydessä näkemyksiin asuinkunnan ja hyvinvointialueen valtuustojen mahdollisuuksista vaikuttaa palveluihin. Kokoomuksen, keskustan ja vihreiden kannattajat suhtautuvat keskimäärää toiveikkaammin asuinkunnan valtuuston kykyihin. Enemmistö perussuomalaisten kannattajista epäilee kunnanvaltuuston mahdollisuuksia vaikuttaa palveluihin.

Keskustan kannattajat luottavat muita selvästi enemmän oman aluevaltuuston vaikutusmahdollisuuksiin seuraavalla vaalikaudella. Myös vihreiden tukijoilla on hieman keskiarvoa enemmän uskoa aluevaltuuston kykyihin. Valtaosa etenkin perussuomalaisten kannattajista suhtautuu varsin synkkämielisesti aluevaltuuston kykyyn vaikuttaa asioihin. Aika vähän uskoa löytyy myös kokoomuksen, SDP:n ja vasemmistoliiton tukijoilta.

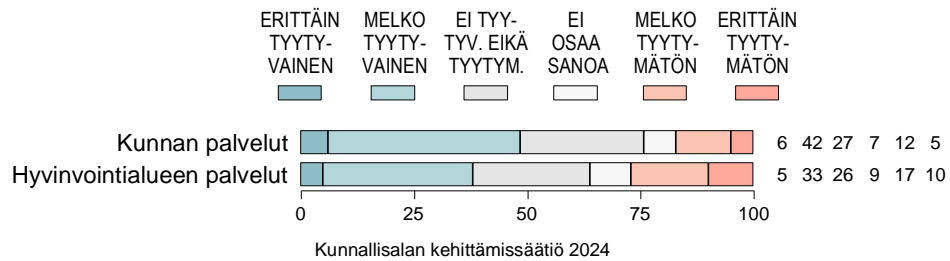
Asuinalue ja kuntatyyppi heijastuvat arvioihin vaikutusmahdollisuuksista. Itä- ja Pohjois-Suomen asukkaat ovat keskiarvoa apeammalla mielialalla, olipa kysymys asuinkunnasta tai hyvinvointialueesta. Maaseutumaisissa kunnissa asuvat suhtautuvat jokseenkin lohduttomasti myös oman kunnanvaltuuston mahdollisuuksiin vaikuttaa kunnan palveluihin.

Tutkimuksen toteutus

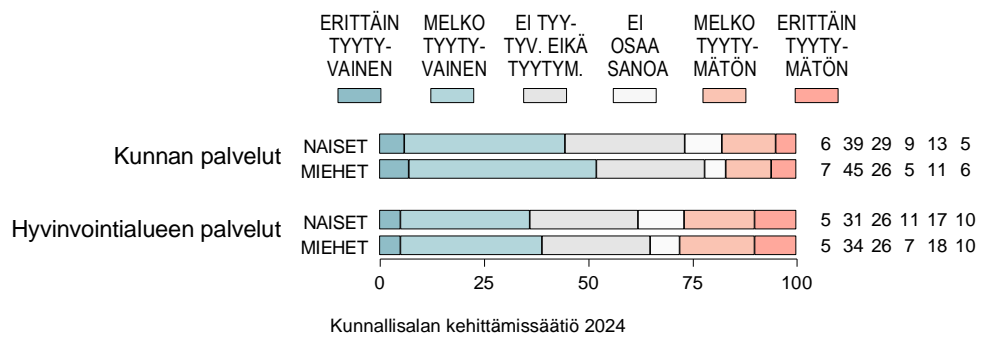
KAKS – Kunnallisan kehittämissätiön tutkimuksen toteutti Verian (aiemmin Kantar Public).

Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 30.11.–4.12.2024. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1.078. Vastaajat edustavat maamme täysi-ikäistä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

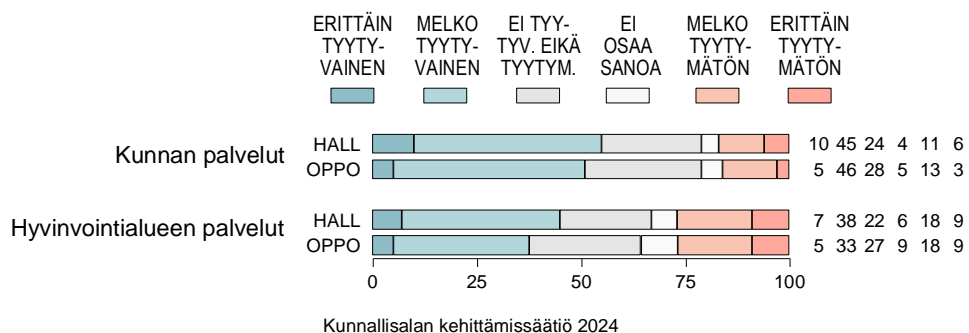
Kuvio 11/12. TYYTYVÄISYYS KUNNAN vs. HYVINVOINTIALUEEN PALVELUIHIN KULUNEELLA VAALIKAUDELLA (%).

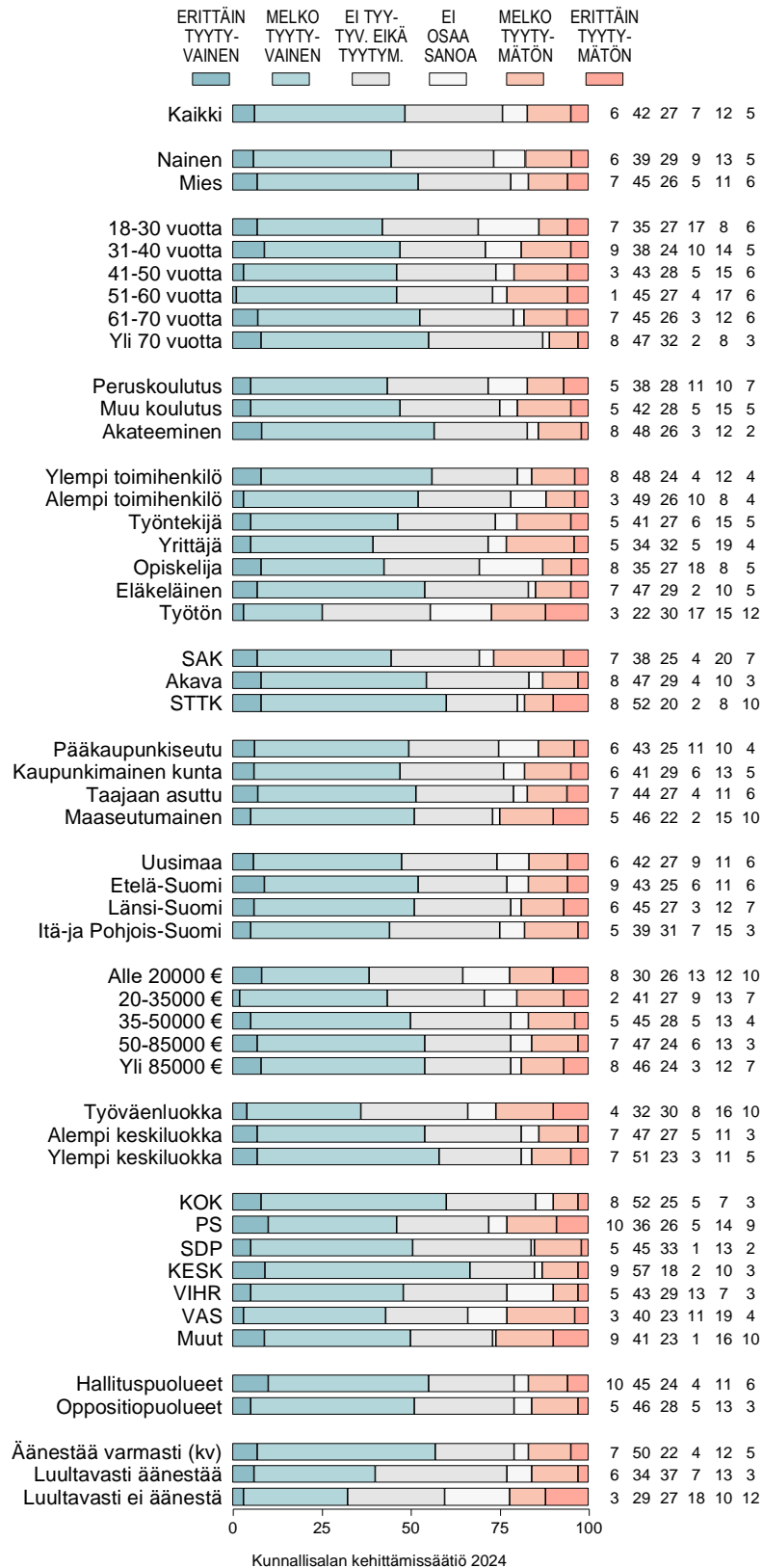
Kuvio 11/12s. TYYTYVÄISYYS KUNNAN JA HYVINVOINTIALUEEN PALVELUIHIN KULUNEELLA VAALIKAUDELLA: NAISTEN vs. MIEHETN ARVIOT (%).

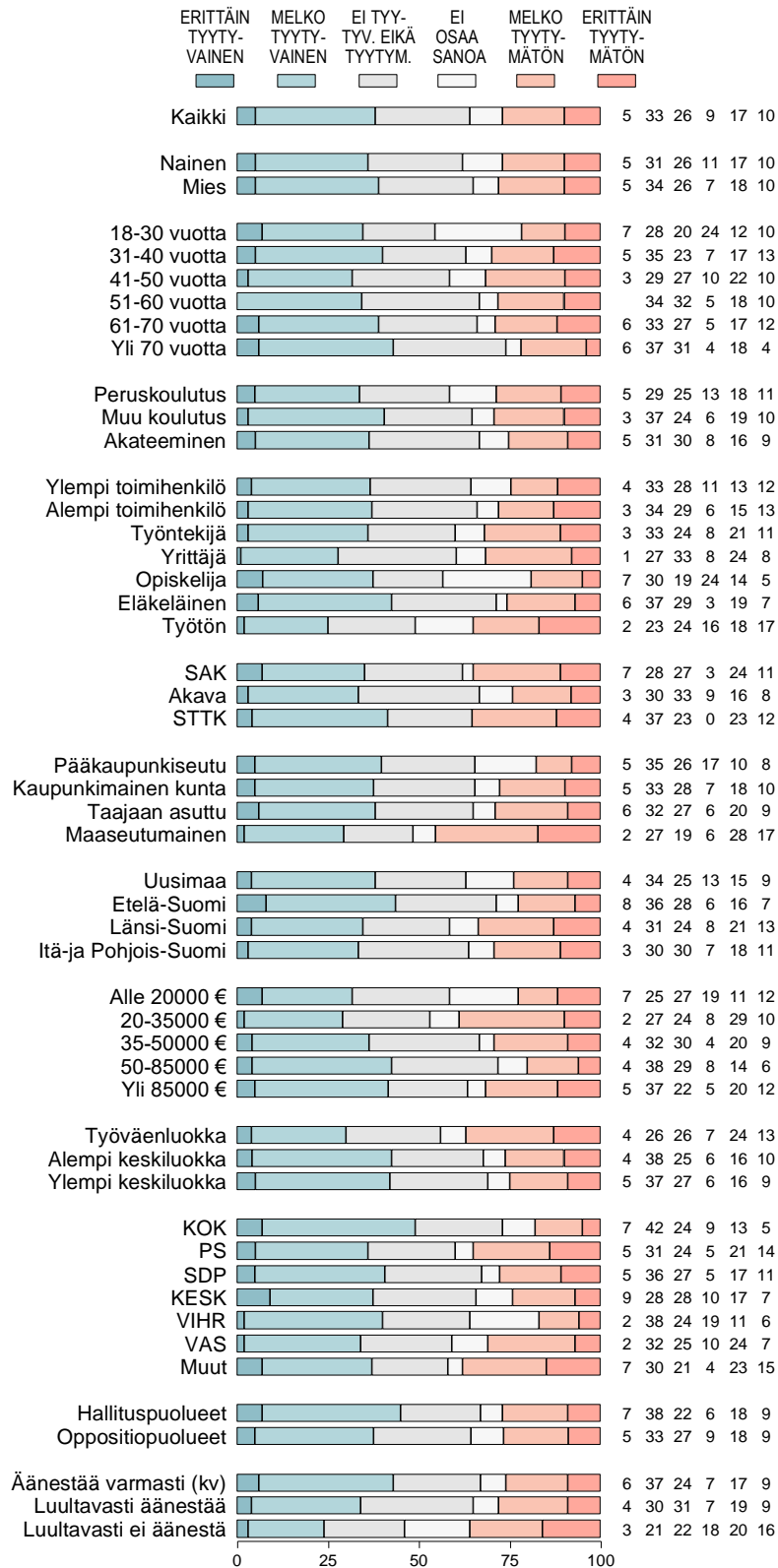
Kuvio 11/12h. TYYTYVÄISYYS KUNNAN JA HYVINVOINTIALUEEN PALVELUIHIN KULUNEELLA VAALIKAUDELLA: HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJIEN ARVIOT (%).

Kuvio 11e. KUINKA TYYTYVÄINEN TAI TYYTYMÄTÖN ON OMAN KUNTANSA PALVELUIHIN KULUNEELLA VAALIKAUDELLA (%).

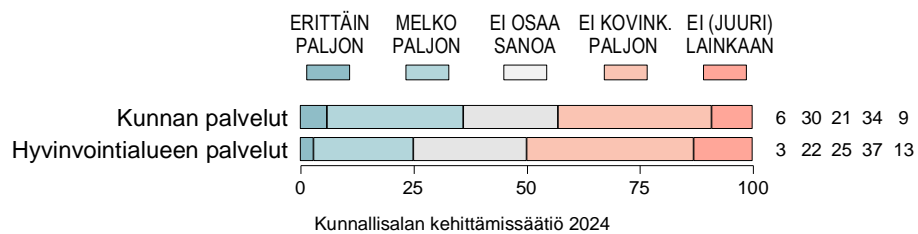

Kuvio 12e. KUINKA TYYTYVÄINEN TAI TYYTYMÄTÖN ON OMAN HYVINVOINTIALUEENSA PALVELUIHIN KULUNEELLA VAALIKAUDELLA (%).

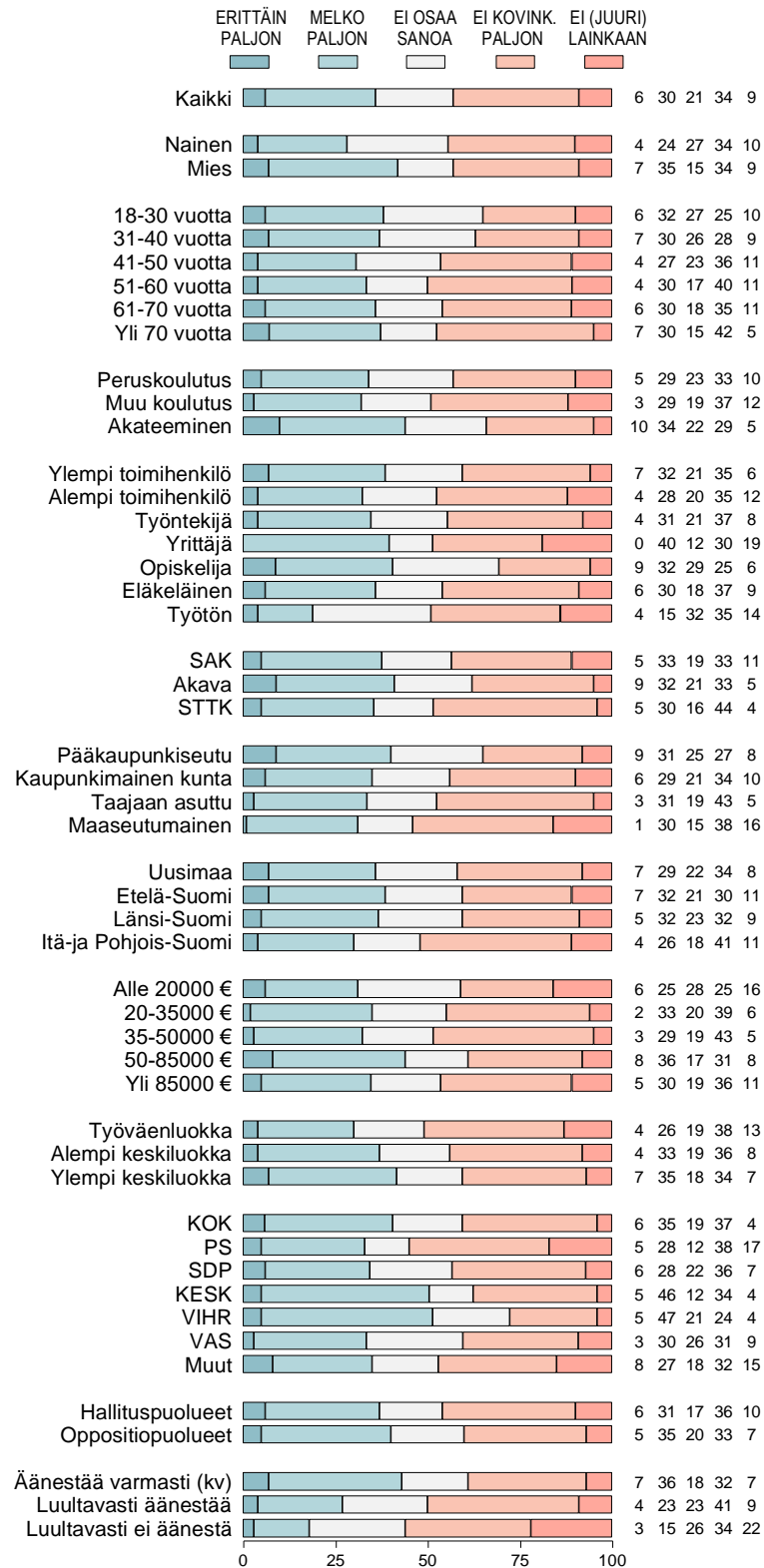

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2024

Kuvio 13/14. MISSÄ MÄÄRIN OMAN KUNNAN vs. HYVINVOINTIALUEEN VALTUUSTO KYKENEÉ TOSIASIASSA VAIKUTTAMAAN KUNNAN/ALUEEN TARJOAMIIN PALVELUIHIN VAALIKAUDELLA 2025-2029 (%).

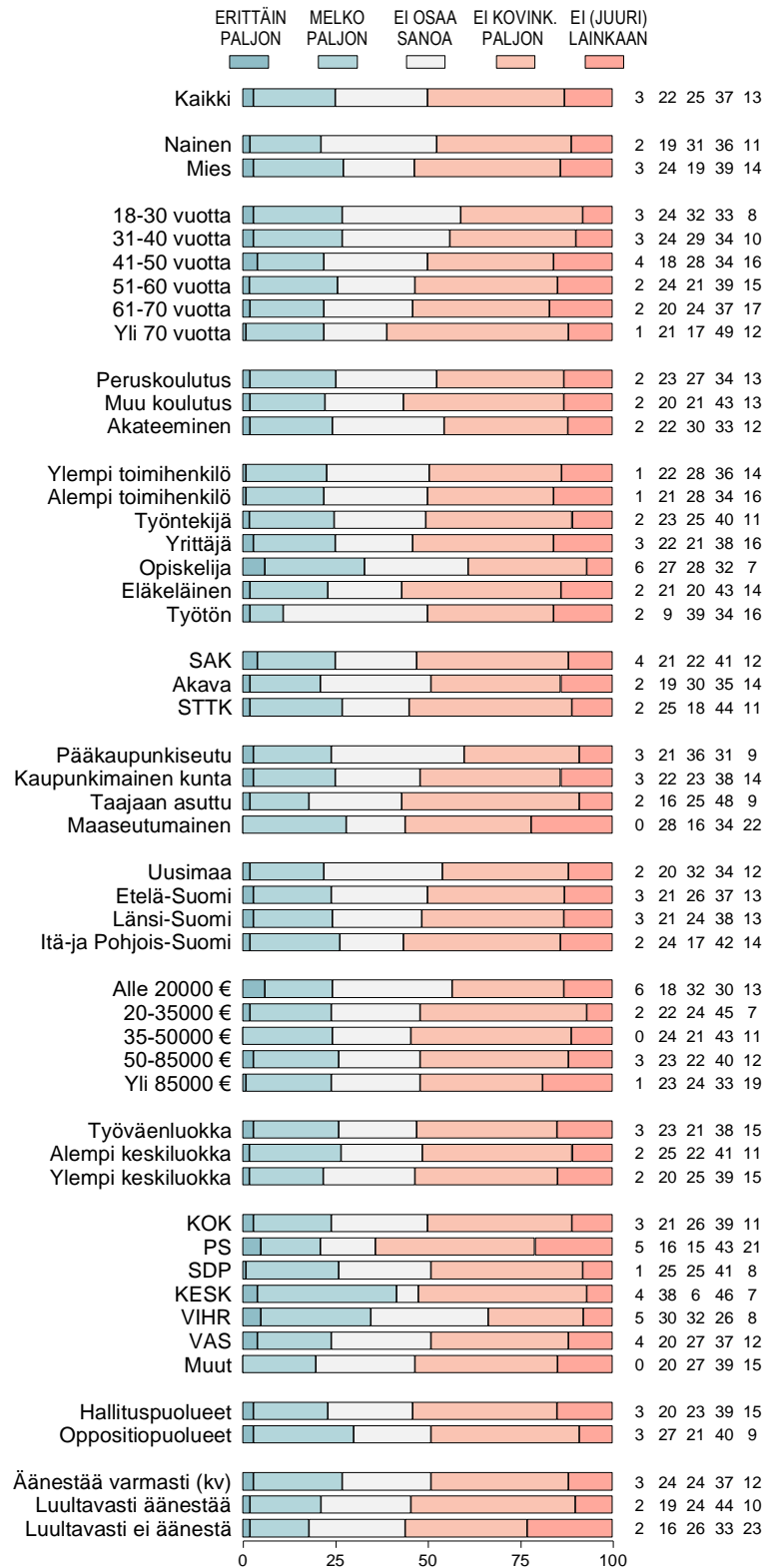

Kuvio 13e. MISSÄ MÄÄRIN OMAN KUNNAN VALTUUSTO KYKENEET TOSIASIASSA VAIKUTTAMAAN KUNNAN TARJOAMIIN PALVELUIHIIN TULEVALLA VAALIKAUDELLA 2025-2029 (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2024

Kuvio 14e. MISSÄ MÄÄRIN OMAN HYVINVOINTIALUEEN ALUEVALTUUSTO KYKENEÉ TOSIASIASSA VAIKUTTAMAAN ALUEEN TARJOAMIIN PALVELUIHIN VAALIKAUDELLE 2025-2029 (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2024